

## Merhum Ahmet Önkal Hoca Hakkında Birkaç Söz

HÜSEYİN ALGÜL

Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi  
[halgulum@yahoo.com.tr](mailto:halgulum@yahoo.com.tr) | [orcid.org/0000-0001-8364-2591](https://orcid.org/0000-0001-8364-2591)

Geliş Tarihi / Received: 16.11.2019 • Yayına Kabul Tarihi / Accepted: 18.12.2019

### Atıf / Cite as

Algül, Hüseyin. "Merhum Ahmet Önkal Hoca Hakkında Birkaç Söz". *İstem*, 17/34 (2019): 599-605.  
<https://doi.org/10.31591/istem.647677>

Ahmet Önkal Hoca Hakk'a yürüdü, cemel âlemine intikal etti, ardından da bir hayli zaman geçti... Onu samimiyeti, içtenliği, üstün ahlâkî şahsiyeti, tevazuu ve İslâm tarihi araştırmalarına verdiği katkı sebebiyle sürekli rahmetle, minnetle anıyoruz. Ruhu şâd olsun!

Onun vefatının ardından yazılan taziye mesajlarında özellikle vurgulanan bir husus beni ziyadesiyle duygulandırdı. Vurgulanan husus şuydu: "*Hocamız, Resûlullah (as.)'ın hayatını yazmakla kalmadı, onun örnek ahlâkını en güzel bir şekilde şahsında davranışlarında yaşadı, uyguladı ve Peygamber ahlâkını en güzel bir şekilde temsil etti. Bu anlamda Resûlullah (as.)'ın güzel ahlâkının bir manevî miras olarak istikbale taşınmasında etkili oldu...*"

Ahmet Önkal Hoca'nın yakın mesai arkadaşları, Yüksek Lisans ve Doktora araştırmalarına danışmanlık yaptığı öğrencileri, onun hakkında böyle tanıklık yaptılar, muhtemelen lisans öğrencilerinin kanaatleri de bu doğrultudadır. İlâhiyat Câmiası arasında ilk *Siyer* çalışanlarından biri olarak beni duygulandıran bu olmuştur. İnanınız sosyal medyada bunları okuduktan sonra sağlığında onunla mesai arkadaşı olarak çalışma imkânına erişemediğim için çok üzülüm, keşke onunla birlikte çalışmak bana da nasip olsaydı diye düşünmekten kendimi alamadım.

Vakia onunla mesai arkadaşı olarak birlikte çalışmak nasip olmadı ama - başta Konya İlâhiyat merkezli ilmî toplantılar olmak üzere- yurt içi ve yurt dışına yaptığım ilmî seyahat ve sempozyumlarda kendisiyle bir arada bulunma şansım oldu. Bu cümleden olarak *İslâm Tarihçileri Derneği*'nin tertiplelediği umre seya-

hatinde bazı kutsal mekânlarda yaptığı konuşmaları hatırlıyorum. Özellikle Sûriye Seyahati'nde Hz. Peygamber (as.)'in Sûriye'de ulaşmış olduğu yerler arasında Rahip Bahira meselesiyle ilgili öne çıkan Busra'ya vardığımızda orada yaptığı muhtevalı konuşması hala hafızamda. Anladım ki, Ahmet Önkal Hoca hakikaten ciddi bir *İslâm tarihi* araştırmacısıydı.

Araştırdığı konu hakkında gönlünde tatmin edici bir inşirah, bir rahatlık oluşuncaya kadar araştırmalarını sürdürürdü. Hemen yazmaz; düşünür, ölçer-tartar ve itminan hâsil olunca da o nefis üslubuyla sadırlardan satırlara aktarırdı. Onun yazdıkları, sadece öğretici değil, -samimiyeti ve içtenliği sebebiyle- aynı zamanda eğiticiydi, bu sebeple okuyanlar muhakkak etkilenirdi... Ben birkaç kere kendisiyle Millî Eğitim Bakanlığı *Din Öğretimi Genel Müdürlüğü*'nce tertiplenen *Hizmet İçi Eğitim Kursları*'nda bulundum. Bu programlarda İmam Hatip Liseleri ile Ortaokul ve Liselerde görev yapan (meslek dersleri, din dersleri alanında çalışan) öğretmenlerin derslerde karşılaştıkları meseleler tartışılır, bu konularda bilgi, görgü ve tecrübe paylaşımı yapılırdı. Bu kurslarda rahmetli Hoca, son dere teennili, ağırbaşlı, sonuç alıcı değerlendirmeleriyle hep dikkatimi çekmiştir.

09-10 Mayıs 2008'de Merhum Ahmet Hoca'nın başkanlığında Konya'da düzenlenen "*Nebevî Mesaj'ın Evrenselliği*" konulu sempozyuma ben de katılmıştım. Değerli hocamız bu sempozyumda bana hem oturum başkanlığı hem müzakerecilik hem de değerlendirme oturumunda konuşma imkânı lutfetmişti. Özellikle *Siyer-i Nebî* alanında araştırmalar yapan pek çok meslektaşımız bu sempozyumda idiler. Son derece verimli ve ilmî açıdan bereketli oturumlar gerçekleştirildi. Ben değerlendirme oturumunda özellikle iki hususa dikkat çekmiştim: Birincisi, Hz. Peygamber'le ilgili yakışıksız şiddet iftiralının dünya medyası aracılığıyla yaygınlaştırılmaya çalışıldığı bir ortamda böyle bir konuda ilmî toplantı tercihinde bulunmanın fevkalâde isabetli bir karar olduğuydu. Çünkü Hz. Peygamber'in aileye, topluma ve genel olarak insan hayatına getirdiği barış, esenlik, kardeşlik, birlik, beraberlik ve dayanışma değerleri günümüzde her zamankinden daha çok konuşulmalıydı. Resûl-i Ekrem (s.a.s)'in toplum için öngördüğü ve kendi zamanında yeşerttiği insanî erdemlerin sadece öğrenilmesine değil, aynı zamanda içselleştirilmesine ve özüm senerek davranışa dönüştürülmesine ihtiyaç vardı. Bu, vaktiyle var olmuştu, örnekleriyle yaşanmıştı, hayal değildi. Bu sebeple meselenin savunmacı bir yaklaşımla ele alınmasına ihtiyaç yoktu. Asıl gerekli olan, tüm insanlığı alâkadar eden insanî değerlerin yeniden gün yüzüne çıkarılması, yeniden örneklerle iyi bir şekilde temsili ve gelecek nesillere miras olarak aktarılmasıydı. Bunu belirttikten sonra ikinci olarak şöyle demiştim: Tırnak içi aynen iktibas ediyorum: "*Ahmet Hocam, sempozyumunuzun ilk açılış dakikalarında bu organizasyonu, 'birkaç sene öncesinde bu kürsülerden vaad etmiş olduğu bir sempozyumun tam zamanında ifası' diye takdim etmişti. Bu da nebevî mesajda ahde vefanın en güzel örneğidir...*" Değerlendirme konuşmamın sonunda Mehmet Ali Kapar Hoca ile Ahmet Hoca başta olmak üzere sempozyumu düzenleyen arkadaşları tebrik ile takdirlerimi ifade ettikten sonra şöyle demiştim: "... *Ben diyorum ki artık Konya'nın uluslararası dü-*

*zeyde bir Sîret Sempozyumu yapmaya hakkı doğmuştur. İnşallah bundan sonraki yıllarda, kendilerini ne zaman hazır hissedelerse, tüm İslâm ülkelerinden ve Batı'dan temsilcilerin katılabileceği ciddi bir Sîret Sempozyumu'na inşallah ilk imzayı atmaya Konya lâyıkır."*

Benim bu sözlerimden sonra rahmetli Ahmet Önkal Hoca şunları söylemişti: *"... Hüseyin Algül Bey'e hem güzel değerlendirmeleri hem de teveccühleri ve iltifatkâr sözleri için teşekkür ediyorum. Cenâb-ı Hak inşallah temennisini gerçekleştirmek lutfunu bize nasip eder. Elbirliği ile daha güzel faaliyetlere imza atmış oluruz."*

Ahmet Hoca'yı ben bu tip toplantılarda kısa cümlelerde önemli mesajlar verebilmesiyle hatırlıyorum. Lütfen yukarıda aktarılan kısa fakat özlü teşekkür cümlelerine bu açıdan bir bakınız...

Hemen burada zihnime doğan ve gönlümde şekillenen bir hususu paylaşmak istiyorum: Acaba *Konya N. E. Ü. İlahiyat Fakültesi İslâm Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Elemanı arkadaşlarımız* merhum Ahmet Önkal Hoca'ya ithafen uluslararası veya ülke içinde kapsamlı bir *Sîret Sempozyumu* planyabilirler mi? Şayet böyle bir ilmî faaliyet gerçekleştirilebilirse hem *"Nebevî Mesajın Evrenselliği"* sempozyumunda benim teklif ettiğim ve Merhum Ahmet Önkal Hoca'nın da *"... Cenâb-ı Hak inşallah 'Hüseyin Algül Hoca'nın daha kapsamlı bir Siyer-i Nebî sempozyumu' temennisini gerçekleştirmek lutfunu bize nasip eder. (Böylece) elbirliği ile daha güzel faaliyetlere imza atmış oluruz"* dediği bir ilmî toplantı ortaya konulmuş olur hem de yapılan bu hayırlı işle Merhum Ahmed Hoca'nın aziz ruhu şâd olur. Değerli rektörümüz Cem Zorlu Beyefendi de umarım bu konuda *İslâm Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri*'ne elinden gelen desteği memnuniyetle verecektir. Bu sempozyumun ana konusunu da genel olarak *"Hz. Peygamber'in Örnek Ahlâkı"* oluşturabilir. Şayet böyle bir konu başlığının kapsamlı olduğu düşünülürse, çağımız Müslümanlarının Resûlullah'ın örnek ahlâkını temsildeki hata ve eksikleri dikkate alınarak onun ahlâkının bir kısmı öne çıkarılabilir.

Niçin böyle bir konu teklif ediyorum? Bunun sebebi şudur:

Önce şunu söylemeliyim: Ben merhum hocamızla on kadar yurt içi ve yurt dışı seyahatlerde ilmî toplantılarda, sempozyumlarda, hizmet içi eğitim kurslarında birlikte bulundum. Kendisini sahasına hâkim, ciddi, samimi, mütevazı, güler yüzlü kişiliğiyle tanıdım. O, malayani dediğimiz boş ve anlamsız bir şey söylemez, faydasız bir iş de yapmazdı, çok konuşmazdı, delilsiz hiç konuşmazdı, ama konuşması gerektiğinde de son derece tatmin edici bilgiler paylaşırdı. Yer yer ilaç hükmünde sayılacak ölçülerde espri ve nükte yapardı. Çok da iyi yüzerdi. Ben onun denizde oldukça derinlere açıldığını görünce Konya'nın içinden bir arkadaşımızın böylesine başarılı bir yüzme aşamasına nasıl ulaşabildiğine doğrusu şaşırmıştım. Bu arada ben de iyi yüzerim, ama ben Konya'da İmam Hatip Okulu'nu bitirdikten sonra *-Bozkırlılar* genellikle İstanbul'da gurbette olduklarından- *Yüksek İslâm Enstitüsü*'nü İstanbul'da okudum ve tabii ki yüzmeyi orada öğrendim. Ama belli ki Ahmet Hoca, şartlar ne olursa olsun deriyaya ulaşmış

ve yüzme Sünneti'ni bihakkın yerine getirmiş... Doğrusu bu toplantı ve seyahatlerde hemşehri olarak da birbirimize yakın davrandığımız için kendisini daha iyi tanıma imkânı buldum. Söz konusu seyahatlerde ve ilmî toplantılarda tevazuu, güler yüzlülüğü, nezaketi ve fedakârlığıyla hep dikkatimi çekmiştir. Bu izlenimleri edindikçe kendi kendime, “*Resûlullah Efendimizin ‘Allahım! Suretimizi güzel yarattığın gibi sîretimizi de güzelleştir’ duasına mazhar olarak meşgul olduğun Sîret ilmi, suretine nûfuz etmiş diye*” düşünürdüm.

Merhumun vefatının ardından sosyal medyada İslâm tarihçileri platformunda meslektaşlarımızın ve özellikle yetiştirdiği öğrencilerin onun hakkındaki paylaşımları, benim suret-sîret ilişkisi hakkındaki kanaatimi pekiştirdi.

Şimdi sizlerle bu paylaşımların bir kısmını dikkatlerinize sunmak istiyorum:

“*Rabbim bu güzel insana rahmet ve cemaliyle lutfetsin ve cennetini nasip eylesin...*” (Mefail HIZLI), “*... İlmine, irfanına, ilmiyle amel etmesine, hayrına, hasenatına şahidiz. (Bize) hem hocalık hem abilik hem babalık yaptı hocam!*” (Ahmet GÜZEL), “*... İyiliğinden başka bir yönüne şahit olmadım...*” (Hasan KURT), “*... İlmiyle âmil olduğuna şahit olduğumuz hocamız...*” (Osman AYDINLI), “*... Biz hocamızdan razıyız, Rabbim de kendisinden razı olsun...*” (Mehmet Nadir ÖZKUYUMCU), “*... Bir güzel insan daha aramızdan ayrıldı. Ancak Peygamberimizi anlatış esnasında gözlerindeki heyecan, titizlik, dikkat ve gaye dolu çabaları başta olmak üzere hayatı boyunca Efendimiz Aleyhisselâm'ı anlatma uğrundaki gayretleriyle ortaya koyduğu eserleri ve öğrencileri miras kaldı. Tek tesellimiz de budur...*” (Ünal KILIÇ), “*... Rabbim hayatı boyunca anlattığı peygamberine komşu eylesin...*” (Adnan DEMİRCAN), “*... Kevser’de Resûlullah’a komşu olsun...*” (Tahsin KOÇYİĞİT), “*... İslâm tarihçiliğinin temel otoritelerinden olan hocamız...*” (Murat AKGÜNDÜZ), “*... Kibar, nazik, naif bir insandı...*” (Ömer AKTAŞ), “*... Sadece ilmi ile değil, insanlığı ile de temayüz etmiş mümtaz insan Ahmet Önkal hocamız...*” (Mehmet DALKILIÇ), “*İlâhiyat Fakültesi’ni kazandığım ilk yıldan itibaren Hz. Peygamber’i tanımamda ve İslâm tarihçisi olmamda büyük emeği olan muhterem hocama Allah rahmet eylesin, anlattığı ve hayatında da örnekliğini aldığına şahit olduğumuz Hz. Peygamber Efendimize kendisini komşu eylesin...*” (Mithat ESER), “*... Ahmet hocamızın yolunda yürüyenlerdiniz... Hizmetleri ve eserleri sayesinde amel defteri açık olacaktır...*” (Gülgün UYAR), “*Sen çok güzel bir insandın Muhterem (Ahmet Önkal) Hocam...*” (Şefaatin SEVERCAN), “*... Hayırlı hizmetler ifa etmişti...*” (Hüseyin SARIKAYA), “*... Örnek bir Müslüman ve ilim adamı idi...*” (Mustafa ÖZKAN), “*... (Rabbim) öğrencilerine Sîreti’ni aşkla öğrettiği Peygamberimize komşu eylesin...*” (Nebi GÜMÜŞ), “*İlim adamlığı kadar şahsiyeti ve örnek ahlâkı ile tanıdığım değerli hocam Ahmet Önkal... Biz onun sâlihlerle haşrolunacağına inanıyoruz...*” (M. YILMAZ), “*... Hayatını Allah Resûlü’nün hayatını anlatmaya adanmış, onun yolunda hayatını tamamlamış hocamız...*” (Ali AKSU),

Onu yakinen tanıyanlar sosyal medyadaki bu paylaşımlarla Merhum Ahmet Önkal Hoca hakkında aşağıda sıralanan söylemlerle şahitlik yapıyorlar:

İlim irfan sahibi bir insan...

İlimiyle âmil olan bir insan...

Sadece ilmiyle değil, insanlığıyla da temayüz etmiş seçkin bir insan...

İlim adamlığı kadar şahsiyetiyle ve güzel ahlâkıyla da herkes için örnek bir insan...

Örnek bir Müslüman, örnek bir ilim adamı...

Kibar, nazik, naif bir insan...

Hayır hizmetleri ifa eden bir insan...

Hizmetleri ve eserleri sebebiyle amel defteri açık kalacak bir insan...

Hz. Peygamber (s.a.s)'in hayatını sadece anlatmakla kalmayıp yaşayarak onu en güzel bir şekilde temsil edebilen bir insan...

Hz. Peygamber (s.a.s)'i son derece duyarlı ve samimi bir heyecanla anlatan bir insan...

Hz. Peygamber (s.a.s)'e olan samimi muhabbeti ve buna yakışan anlatımı sebebiyle öbür âlemde ona komşu olması temennisinde bulunulan bir insan...

Evet... Siyer-i Nebî dâhil İslâmî ilimlerin her biri hakkında doğru bilgiye ulaşma imkânı günümüzde giderek artmıştır ve hâlâ da bu artış devam etmektedir. Söz konusu bilgiye, sayılarıyla ve konularıyla çeşitlenerek artan matbu eserlerle ve makalelerle erişebiliyoruz. İslâmî ilimlerde araştırmaların böyle bir seviyeye erişmiş olması, hiç kuşkusuz, takdir edilmesi gereken bir husustur. Tabii ki doğru bilgiye ulaşmak, sahih bilgiyi edinmek önemlidir. Ama takdir edersiniz ki Hz. Peygamber (s.a.s)'in ahlâkî örnekliğini geleceğe taşımak, mücerret bilgiyle olacak bir şey değildir. Herhalde Hz. Peygamber (s.a.s)'in örnek ahlâkını gelecek nesillere aktarmak, daha yoğun ve titiz çalışmaları gerekli kılmaktadır. Ben burada bir formülden söz etmiyorum. Fakat *“Allah Resûlü'nün güzel ahlâkının günümüz dünyasında nasıl karşılık bulacağı, nasıl örneklendirilebileceği, nasıl temsil edilebileceği ve geleceğe nasıl taşınabileceği hususu”* nun İslâm tarihi araştırmacıları arasında tartışılması gerektiğini düşünüyorum.

Bu arada ana konuya dönersek, yukarıda maddeler halinde sıralanan hususlar, merhum Ahmet Önkal Hoca hakkında yaşayan insanımızın tanıklığıdır. Yani onu yakinen tanıyan çok sayıda insan, onun Peygamber (s.a.s)'i sadece anlatmadığını, aynı zamanda onun örnek ahlâkını yaşadığını, ilmiyle âmil olduğunu söylüyor.

Ne mutlu Ahmet Hoca'ya ki, meslektaşları ve öğrencileri başta olmak üzere çevresindeki insanlarda *“Peygamber ahlâkını yaşayan adam!”* izlenimini uyandırabilmiş ve Resûlullah (as.)'in güzel ahlâkını hayatının özü ve ruhu haline getirebilmiş... Bu, ne güzelliik! Yüce Allah herkese, hepimize bu güzelliğin benzerlerini nasip etsin!

Bu münasebetle Merhum Ahmet Önkal Hoca'nın ilmiyle âmil olarak Resûlullah (as.)'in ahlâkını günümüzde iyi bir şekilde temsil edebilmesi, herkes için önemli sayılır. Şahsen ben Ahmet Hoca hakkındaki bu şehadetleri okudukça,

son derece içli duygular içinde şu soruları sormaktan kendimi alamadım:

*“Acaba ben öldükten sonra mesai arkadaşlarım, yetiştirdiğim öğrenciler ve yazdıklarımı okuyanlar, böyle güzel tanıklıkta bulunacaklar mı? Ben böyle bir şahsiyet miyim?”*

*“Ben, hakkımda: ‘Resûlullah’ı sadece anlatmıyordu, sadece yazmıyordu, aynı zamanda onun ahlâkını yaşıyordu’ denilebilecek vasıflara sahip bir ilim adamı mıyım?”*

*Ardımdan insanlar buna benzer cümleler kuracaklar mıydı?*

İnanın empati yaparak bu soruları yoğun bir şekilde kendi kendime sordum.

Belki sizler de sordunuz. Bunun cevabı ne olur bilemem, ama Ahmet Hoca'nın yapıp ettikleri bu zaviyeden ibretlik ve örneklik teşkil edecek ehemmiyeti haizdir diye düşünüyorum.

Zira günümüzde tüm Müslümanların tam da şiddetle muhtaç oldukları temel husus bu olsa gerektir. Çünkü Peygamber (s.a.s)'in ahlâkî örnekliliği yeterince algılanabilseydi, yeterince temsil edilebilseydi, günümüz İslâm dünyasında böylesine tertipsizlik, düzensizlik, sertlik, acımasızlık, fitne, fesat, birbirini tahkir ile farklı görüşlere bu denli tahammülsüzlük yaşanmazdı. Hâlbuki İslâm'ın en güzel bir temsil ile istikbâle taşınması, her asırda yaşayan Müslümanlar için en mühim gayedir. Özellikle elektronik yazışma, haberleşme, sosyal medya ağının giderek yaygınlaştığı, dünya haritasının herhangi bir yerinde meydana gelen bir olayın tüm dünyada ânında takip edilebildiği çağımızda bu temsil daha da ağırlık kazanmaktadır. Ayrıca İslâm coğrafyasında Müslümanların dinî, mezhebî, siyâsî alanlarda mizaç, meşrep merkezli farklı yorumlara, farklı üslup ve bakış açılarına sahip olmalarının iç münasebetlerde zıtlaşmaya, uzlaşmazlığa, hatta husûmete dönüşmesi günümüz İslâm dünyasının en büyük kanayan yaralarından olup bu durum İslâm'ın liyakatle temsilinde en büyük engellerden biridir. Dolayısıyla söz konusu temsil nokta-i nazarından Hz. Peygamber (s.a.s)'in ahlâkını örnek almak, çok önem taşımaktadır.

Merhum Ahmet Önkal Hoca gibi Resûlullah'ın örnek ahlâkıyla gönlünü nurlandırmış ve bu ışıkla çevresini aydınlatmış örnek şahsiyetlere ne kadar muhtacıız!

Bunu ifade ettikten sonra bir hususa işaret etmek istiyorum: Faziletine herkesin tanıklık ettiği mühim bir şahsiyet olan Merhum Ahmet Önkal Hoca'yı öğrencileri, mesai arkadaşları, yurt içi yurt dışı ilmî seyahatlerde güzel ahlâkına şahit olan dostları olarak rahmetle minnetle anıyoruz... Ancak onun bu övgüye değer özelliği, yakınlarına, yetiştirdiği öğrencilerine, danışmanlık yaptığı akademisyenlere kanaatimce önemli bir sorumluluk yüklemektedir. Merhumu yakinen tanıyan arkadaşlarımızdan benim bir istirhamım var: Mümkünse taziye cümleleri arasına sıkıştırılmış bu güzel tespitleri, daha kapsamlı hale getirip yazsınlar ve Merhum Ahmet Önkal Hoca anısına yayınlanacak bir kitapta tüm bu yazılar yer alsın! Bu yapılabılırsa herkes merhum Hoca'yı daha iyi tanıma imkânına kavuşacaktır.

**AHMET ÖNKAL HOCA’NIN ARDINDAN**

Ben şair değilim, ama çok duygulandığım zaman şiiri andıran dizeler dilimden dökülür. 22.02.2019 sabahı *İslâm Tarihçileri platformunda* telefonlarımıza Ahmet Önkal Hoca’nın hepimizi derinden üzen-sarsan vefat haberi düştükten sonra saat 09:30 sularında aşağıdaki dizeleri kaleme aldım:

Ahmet Bey’in adı güzel,  
Özü güzel sözü güzel,  
Yazdıkları “Siyer” idi,  
Mesajları çok çok özel.

“Siyer” ile şereflendi,  
Mânâ yüklü eser verdi,  
Okuyanlar sürur buldu,  
Gönülleri huzur doldu.

Hayat boyu “Dâvet” dedi,  
Gönlü murâdına erdi,  
Ömür doldu vakit geldi,  
Durmadı Hakk’a yürüdü.

“Siyer” dedi, “Dâvet” dedi,  
Gençlere hep ümit verdi.  
Ahmet Bey ölmüş dediler,  
Sevenleri dilhûn oldu,

Nurlar içinde uyusun,  
Rahmetler olsun ruhuna,  
Hak’tan niyazımız budur,  
Komşu kılsın Resûlü’ne.  
es-Selâmü Alâ Menittebea’l-Hudâ...